

ZIEM.

Páris, március 15.

□ Pár héttel ezelőtt a lapok sajnálkozással jelentették, hogy Ziem, az ősz festő, Ziem, Velence lelkes rajongója meghalt.

□ Pedig hát a gyászhir korai volt s az öreg Ziem maga cáfolta meg azt egy hosszú levélben, amelyet a Figarónak írt s amelyben erélyesen tiltakozik az időelőtti elparentálás ellen. Sőt ennél a levélnél még élénkebb cáfolatot is adott arról, hogy mennyire nem halt meg még: összegyűjtve az utolsó évek munkáit, egy bájos kis kiállítást rendezett belőlök Georges Petit-nél.

□ Ebből az alkalomból érdekesnek ígérkezett néhány szót szólni a franciák egyik legnagyobb pays a giste-jének eléggé mozgalmas és a hosszú évek alatt már meglehetősen elfeledett karrierjéről.

□ Parre-ban, a francia Midi, a délvidék egyik legregényesebb kis városkájában született Ziem 1820-ban.

□ Ifjúsága meglehetősen szomorúan telt el. Az álmodozó, romantikus lelkületű gyermek már az iskola padjain erős hajlamot mutatott és legyőzhetetlen vágyat érzett a festészet iránt. Atyja azonban, aki valóságos mintaképe volt azoknak a bourgeois apáknak, akik a művészetet léhaságnak, időlopásnak tekintik s akik talán jobb szeretnék gyermeküket halva látni, sem hogy azt ilyen „semmirekellőkke” válni engedjék, — hallani sem akart a gyermek terveiről s a legenergikusabb eszközökkel akadályozta meg mindenkor, hogy fia még csak gondolni is merjen a piktori pályára.

□ Az öreg Ziem csak akkor engedett rigorózus elveiből, mikor a kétségbeesett s melankólikussá lett fiu öngyilkossággal fenyegetőzött. De akkor is csak azzal a kikötéssel, hogy, ha a fiu már mindenáron „rajzoló” akar lenni, hát tanulja ki az arkitekturát, amely, szerinte, az egyetlen művészet, amellyel — pénzt is lehet keresni.

□ 1840-ben, az alig húsz éves Ziem elkerül tehát a dijoni építészeti akadémiára, ahol hamarosan egyike lesz az első tanítványoknak, sőt a második év végén

elnyeri az akadémia két ezer frankos nagy-díját is. A fiatal ember eltökéli, hogy ezzel a pénzzel elmegy Rómába, a művészetek klasszikus hazájába, ahol, majd végre háborítatlanul adhatja magát első ideáljának, a festészetnek. Atyja azonban rájön a tervezett római út titkos intencióira s hogy azoknak egyszersmindkorra elejét vegye, az akadémia pályadíját, az utiköltésére szánt két ezer frankot — egyszerűen elkobozza.

□ A fiatal Ziem, ennyi tornyosuló akadály láttára már nem esik többé kétségbe, sőt fellázad ellenök s elhatározza, hogy római tervét, dacára mindennek, mégis kifogja vinni.

□ Egy nyári reggelen, az apai átkokon kívül semmi mást sem vive el hazúlról, útnak indul, azzal a naiv, de szilárd eltökéltséggel, hogy Rómáig meg sem áll. Az első nap hosszú és fáradságos gyaloglással telik el s a nap lenyugszik, anélkül, hogy a fiatal vándor még csak ennivalót is talált volna. Egy útszéli szőlőskert árkában töltött éj után a második nap is hasonló reménytelenséggel indul s a fiatal ember már közel van ahhoz, hogy bátorságot veszve megadja magát s vissza térjen az apai házba, mikor a bourgogne-i országoton hirtelen egy lakodalmas menettel találkozik. A lakodalmasok víg kedélyű népek s a hosszúhajú, fáradtareú, éhező vándorban kóbor muzsikust sejtve, meginvítálgják, hogy jöjjön el a lakodalmas házhoz a táncolóknak muzsikálni.

□ És egy óra múlva a fiatal Ziem, miután az ünnepi kalácsokból jócskán bekebelezett s elnémitotta kétnapos éhségét, felül a parasztház kemencéjére s hála a dijoni csapszékben szerzett zenei ismereteinek, egész délután táncoltatja a tanítótól kölesönként rozzant hegedűvel a vidám mennyegzői népet. Játékával annyira elbájolja a vendégeket, hogy az egész falu lakossága becsődül a házba a „esodamuzsikust” hallgatni.

□ Ez a siker felkelti a fiatalember önértését és bemutatandó, hogy a zenén kívül más tehetségei is vannak, papírt és ceruzát vesz elő s pár perc alatt egy

pompás arcképet rajzol a szép bourgogne-i menyasszonyról. A jámbor falusiak ámulata s lelkesedése csak növekszik a kitűnően sikerült arckép láttára. Nosza mindenki meg akarja csináltatni a maga „portraitját”, sőt nagylelkű mecénásokként húsz soust (egy frank) is hajlandók lefizetni az „artiste”-nak fejéért. Ziem kap az alkalmon; az arcképek egymásután rajzolódznak meg s estére már vagy negyven portré készült el, negyven csengő frankot jelentve a művész zsebében.

□ Az elragadott bourgogne-iek nem akarják elengedni falujokból a sok tehetségáldotta fiatal embert s felajánlják neki, hogy ha itt marad, megteszik segéd-tanítónak a községi iskolában. Ziem azonban pénzt érezve a zsebében újra terveire gondol; a negyven frankkal egyszeriben közelebb érzi magát Rómához s habozás nélkül utnak is indul dél felé, a fellegek járása után vezetve lépteit. Csakhogy még Marseille-ig is alig ért el s a kifogyhatatlannak vélt negyven frank ijjesztő módon lepadt néhány szerény sousra.

□ A nagyvárosban azonban Ziem nem veszti el bátorságát. Szobát bérel egy szállodában, rajzol egy pompás képet a tulajdonosról, kiakasztja a portrét a hótél ablakba s várja a megrendeléseket. De sajnos a marseillesiek sokkal kevésbé látszanak lelkesedni a fiatal ember rajzaiért, mint a bourgogne-i jámbor falusiak s a megrendelések sehogy sem akarnak érkezni.

□ A helyzet már kezd fenyegető fordulatot venni, mikor az utcákon reménytelenül fel-alá kóborló fiatal ember a kikötőben váratlanul egy régi ismerőse, egy dijoni mérnökre bukkan. Ez a mérnök az új marseillesi kikötőépítés vállalkozója s hallva a fiatal Ziem nyomoruságos helyzetét, hajlandónak mutatkozik őt az építési munkáknál alkalmazni. Teendője a plánumok és tervek retusirozása lesz s munkájáért kosztot és napi ötven centimest kap.

□ Szerencsére azonban a tervmásolások közepette jut egy kis ideje a festésre is és időnként lopva, titokban, egy-egy hivatalos papiros hátára megfest néhány tenger részletet, az iroda ablakai alatt tajtékzó hullámokat véve modellül. Csak hogy az építési munkák véget érnek és Ziem ismét az éhezés rémét látja maga előtt. Történik azonban, hogy az új kikötő ünnepélyes megnyitására lejön Marseillesbe az Orleansi herceg, aki az iratok felülvizsgálata alkalmával egy komoly technikai tervrajz hátulján rábukkan egy tengerzajlást ábrázoló bájos akvarellre. A kép nagyon megtetszik neki s tudakozódik a szerzője után. Hamarosan előkerítik a „bűnöst” s bemutatják a hercegnek Ziemet. A duc d'Orléans megdicséri a megszeppent fiatalembert

tehetségeért s felkéri, hogy albuma számára készítsen valami szép vízfestményt.

□ A városban elterjed a dolog hire s a fiatal Ziem még alig fejezte be a herceg akvarelljét, mikor máris seregestől kapja a legfényesebb ajánlatokat a város legelőkelőbb polgáraitól, akik valamennyien akarnak azokból a képekből, amelyek a királyi hercegnek annyira megtetszettek. A busás ajánlatoknak alig tud eleget tenni s három hét alatt már kétezer frankot keresett össze, kelendő rajzaival. Most már érzi, hogy Róma elérése csak napok kérdése lehet s utnak is indul hamarosan, dacára a marseillesiek gazdag és kecsegtető marasztalásainak.

□ Utközben, Nizzában, azonban még egyszer elakad, bár most az egyszer nem a balszerencse a késedelem oka. A nizzai állomáson a ventimigliai posta kocsira várakozva, időtöltésből rajzolgatni kezdett egy padon. Ezalatt egy elegánsan öltözött úr hátulról kileste a művész munkáját s mikor az a vázlatot befejezte, a leghizelgőbb bókók kíséretében megkérdezi tőle, hogy nem lenne-e hajlandó számára néhány tájképet készíteni? Ziem már épen visszautasítani készül az ajánlatot, mikor az elegáns úr átadja a névjegyét, amelyről a fiatalember megtudja, hogy lelkes bámulója nem más mint a Devonshire-i herceg, az angoly király öccse.

□ Ziem nem tud ellentállani a herceg kecsegtető meghívásának s a római utat későbbre halasztva, megtelepszik Nizzában. Hercegi mecénása révén egyszerre ismert és tekintélyes emberré lesz a nizzai idegenek előkelő kolóniájában. Elkapkodják — és szédületes áráért — a legszerényebb ceruzavonásait is és az ott időző bádeni nagyhercegnő felkéri, hogy legyen rajz-professora. Egy hónap is alig telik el s Ziem már a saját négylovas hintóján pompázik a pálmás déli kórzon s az akkoriban igen divatos nizzai görög szépségek közül a legszebbet vallhatja magáénak.

□ Azonban elmulik egy másik hónap is és Ziem kezd bele únni ebbe a fényes, de üres életbe. Újra megjelenik előtte Róma hívogató képe és egy szép napon, négylovas hintót és görög szépséget faképnél hagyva újra utnak indul, most az egyszer azonban úgy, hogy meg sem áll Rómáig.

□ Sokszor megesik velünk, hogy ha tulsokat gondolunk egy szeretett vidékre, ha tulsokáig vágyódtunk utána, mikor végre oda érkeztünk — egész másnak találjuk azt a helyet, egész másnak, mint ahogy azt forró vágyainkban s színes álmainkban elképzeltük — és a megérkezéskor keserű kiábrándulás vár reánk.

□ Ez történt Ziemmel is. Hosszú évek óta annyit gondolt Rómára, annyit álmodott a Tiberis partjával,

hogy mikor végre valójában maga előtt látta az örök várost, úgyszólván semmit sem talált meg benne abból a vonzó képből, amelyet hosszú ábrándozás alatt maga elé festett. — Az utcákat piszkosoknak s bűzöseknek, Michel Angelót hidegnek s Rafaelt élettelennek látta.

□ Két hétig kóborolt fel-alá szomorúan, kiábrándultan, alkotásra képtelenül Róma hepe-hupás utcáin, míg végre egy ködös, esős napon, reményvesztetten búcsút mondott az örök városnak s vele együtt minden ifjúkori álmának. Elhatározta, hogy visszatér hazájába, visszatér atyjához a délvidéki kis falucskába. Meg is indult nagy bánatosan a határ felé, meg sem állva sem Flórenzből, sem Bolognában, mikor egy véletlen félreértés következtében Parmában a milánói postakocsi helyett a Velence felé menőre ült fel.

□ Közönyösen, sőt bosszúsán érkezett meg a lagunák városába, azzal a feltett szándékkal, hogy másnap azonnal tovább halad a francia határ felé.

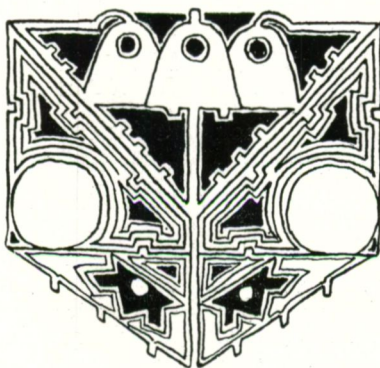
□ Mikor azonban szálló után kutatva, ahol az éjet eltölthetni, a Canal Grandera ért a Salute mögött hirtelen megragadta tekintetét valami szép színfolt, valami rózsaszínű teint a nyugvó naptól búcsúzó ég kékjében.

□ Ez a látomány egy pillanatra elfelejtette vele minden bosszúságát, minden kiábrándulását; eltökélte, hogy még egy estét tölt Velencében, mielőtt végleg elhagyná Itáliát.

□ Elérkezett azonban a második nap s Ziem elragadtatása csak nőttön nőtt s az elutazás terminusa újra kitolódott. Eljött a harmadik, a negyedik nap s még hosszú hónapoknak többi napjai is — és Ziem nem is gondolt többé az elmenetelre. Lázasan járt föl-alá a canellokon, a callekon s a piazzákon, keresve újabb és újabb művészi szenzációkat és felváltva egymásután San Marco városában mindazokat a szépségeket, amelyeket ifjúálmaiban, művészi képzeletében Rómába helyezett.

□ És ettől a pillanattól fogva Ziem örökre rabja lett Velencének. Teljesen önmagától, mester és úgyszólván tanulmányozás nélkül, csupán szerelme inspirációjának erejével, dolgozni kezdett és alig kerültek napvilágra első számai — idestova hatvan hosszú esztendeje már — Ziem egyszerre nagy emberré, a franciák legnagyobb marinisté-jévé lett.

HAVAS ZOLTÁN.

Pála Jenő rajza